

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ИНСПЕКТОРАТ КЪМ ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

гр. София 1301, ул. „Георг Вашингтон” № 17, ет.3-5, тел.факс 989 48 66

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
СОФИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

ОТ АНА КАРАИВАНОВА, ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР
НА ИНСПЕКТОРАТА КЪМ ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

по конст. дело № 6/2011 Г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 12.04.2011 г. Инспекторатът към Висшия съдебен съвет е конституиран като заинтересована страна по конст. дело № 6/2011 г., образувано на 17.02.2011 г. по искане на група народни представители за установяване на противоконституционност и на несъответствие с общоприетите норми на международното право и с международните договори, по които България е страна, на отделни разпоредби от ЗИДЗСВ (ДВ бр. 1/2011 г.) и на отделни разпоредби от ЗИДНПК (ДВ бр. 13/2011 г.).

Инспекторатът към ВСС изразява становище по текстовете на чл. 42, ал.2 и 3 и чл. 50 от Закона за съдебната власт, създадени с § 13 и §14 на изменителния закон , обн. ДВ бр.1 от 4.01.2011 г., като **се присъединява към искането за обявяване на тяхната противоконституционност**. Правната характеристика на тези норми имат пряко отношение към структурирането на институцията и съществено значение за спазването на нормите на държавността в конструирането на системата на органите на съдебната власт, поради което е налице нетърпимост по отношение на несъответствието им с принципите на правовата държава.

СЪОБРАЖЕНИЯ

Изборът – условия, изисквания – на главния инспектор и инспекторите в Инспектората към Висшия съдебен съвет е **конституционно и законово** уреден. В чл. 132а, ал. 2, 3 и 4 от Конституцията са регламентирани общите положения относно срока на мандата и изискуемото се квалифицирано мнозинство за

гласуване от НС. По силата на делегацията на нормата на чл. 132а, ал.10 от основния закон, условията, изискванията и редът за избиране са уредени в чл. 42, ал.1, 2 и 3 от ЗСВ. Така законодателят е определил съдържанието на правното регулиране на учредяването на мандата на изборните членове в конституционно създадения орган.

Член 42, ал. 1 от ЗСВ въвежда изискването за юридическо образование и притежаване на високи професионални и нравствени качества като условие за избор на главния инспектор и инспекторите в Инспектората към Висшия съдебен съвет. Понятието „юристи“, употребено в посочения текст, не е въведено с ограничения, поради което включва всички правоспособни юристи с високи професионални и нравствени качества. Тези норми от основния и устройствения закон определят общите изисквания за избираемостта на главния инспектор и инспекторите.

Следващите два текста – на ал. 2 и 3 от ЗСВ въвеждат допълнителни изисквания **по признака „професионализъм”** - за трудов стаж, различен по своята продължителност за определените от закона хипотези за избор: на главен инспектор (чл. 42,ал.2) и инспектори (чл. 42,ал.3), с 5 и 8 години специализиран стаж, в посочени по степен съдебни органи. Независимо, че стесняват кръга на възможния избор, **тези изисквания са в съответствие със завишените критерии** за висок професионализъм, които предполагат и предопределят тяхното въвеждане, **без да нарушават конституционните принципи и норми.**

Същевременно, обаче, новата редакция на чл. 42, ал.2 и 3 и чл. 50 от ЗСВ съдържат разпоредби, които противоречат на Конституцията и следва да бъдат обявени за неконституционни.

I. По чл. 42,ал.2 от ЗСВ

Нормата след изменението ѝ със ЗИДЗСВ прогласява, че „за главен инспектор се избира съдия, прокурор или следовател”, като по този начин предвижда **ограничения по тесен профилиран белег** на юридическата професия. **Въвежда се забрана** за определени категории юристи – адвокати, преподаватели, хабилитирани лица и всички останали юристи, отговарящи на общите изисквания, да участват в избора за главен инспектор, независимо от техните професионални качества, общ и специализиран юридически стаж и морални качества.

Този текст, по отношение на въведените ограничения, е противоконституционен, защото:

1. Идеята за неговото създаване почива именно на основата на **дискриминационното неравенство**, което се потвърждава и от дебатите в Народното събрание, проведени при неговото гласуване и отразени в стенограмата на тринадесетото извънредно заседание, състояло се на 20 декември 2010 г. От името на мнозинството, вносителите на проекта изразяват становище, изградено въз основа на два аргумента (народен представител Юлиана Колева):

- „Лицата, които имат своята морална и професионална тежест сред магистратурата, са най-подходящи за заемане на ръководното място в този орган”, и още:

- „Никога един адвокат от кариерата не може да е усвоил процеса така, както един добър съдия от кариерата. Тези два довода ни накараха да

концентрираме изискването специално **ръководителят на този орган да бъде избран измежду действащите магистрати**”.

Тази обосновка на концепцията за създаването на нормата на ал. 2 на чл. 42 от ЗСВ е в противоречие с принципа за равенството, който обхваща всички елементи на конституционния статус на гражданите и се отнася до всяко едно от основните права на човека. Законодателят е изходил от виждането за априори по-ниските професионални качества на всички юристи, **с изключение на действащите съдии, прокурори и следователи**, което освен че е в нарушение на Конституцията, е дори житейски неприемливо съждение. В случая се игнорира и правното съображение, че признакът „професионализъм” за избора на главен инспектор съдържателно се осигурява по силата на изискването за специализиран (магистратски) юридически стаж – в окръжен или по-горните по степен съдебни органи. Така, във връзка с квалификацията на кандидатите за главен инспектор имплицитно задължително са включени изискванията за съответните години юридически стаж като съдия, прокурор или следовател. Следователно, изискването по признака „професионализъм” се изпълнява по силата на нормата на чл. 42, ал.2, без необходимост от дискриминационното ограничение.

Дискриминационни и в грубо нарушение на основните конституционни принципи за равенство са и съображенията, че при прекъсване на магистратския стаж, автоматично се занижават или изцяло се загубват придобитите високи професионални знания и умения (стенограмата от 20 декември 2010 г., народен представител Юлиана Колева). Изразено е и убеждението, че поради законодателните промени всички останали правоспособни юристи, притежаващи необходимите качества, без да са действащи магистрати, не могат в пълна степен да усвоят новата материя, за да бъдат на достатъчно високо професионално ниво. Освен противоконституционни, тези концептуални разсъждения са и несъстоятелни.

2. Разпоредбата на чл. 42 , ал.2 от ЗСВ по своя характер е конституционно нетърпима и нарушава принципа на правовата държава (чл. 4, ал.1 от Конституцията).

Независимо, че чл. 132а от Конституцията е пестелив по отношение на изискванията, на които следва да отговаря изборът на главния инспектор и инспекторите на Инспектората към ВСС и препраща за правното им регулиране към устройствения закон, безспорно е, че атакуваният текст **създава привилегии за определена категория юристи и ограничение на правата за други**. Така създадена, разпоредбата на чл. 42, ал.2 ЗСВ нарушава принципа на равенство, прогласен в чл. 6, ал.2 от Конституцията, тъй като основните принципи и норми предопределят съдържанието на правното регулиране в законите и подзаконовите актове. Равенството е основна социална ценност в демократичната правова държава, и неговото нарушаване във всичките му проявни форми е противоконституционна.

Върховенството на конституцията има не само формален аспект, но предопределя и материалното съдържание на законите и другите правни актове с по-ниска степен на юридическа сила. Изискването за съответствие на законите с Конституцията е първото практическо следствие на конституционното върховенство, което се проявява в правотворчеството – проф. д-р Евгени Танчев, Въведение в конституционното право, II. Политическа и юридическа същност на конституцията, § 3.

62

Поради това, независимо че няма пряко формално противоречие с чл. 132а от Конституцията, нормата на чл. 42, ал.2 от ЗСВ е неконституционна.

3. Практиката на Касационния съд, която по силата чл. 14, ал.6 от Закона за Конституционния съд е задължителна за всички държавни органи, юридически лица и граждани, е в подкрепа на искането за обявяване на противоконституционността на нормата на чл. 42, ал.2 от ЗСВ.

Конституционният съд на Република България се е произнасял във връзка с нарушение на принципа за равенството, като е обявявал противоконституционността на някои норми в ЗСВ. Последователно отстоява идеята, че решенията в законодателството, които се разминават с принципа на равенството, имат дискриминационен характер и следва да бъдат обявявани за неконституционни. В този смисъл КС се е произнесъл по следните дела:

- с Решение № 3 от 3.04.1992 г., по к.д. № 30/1991 г.
- с Решение № 8 от 15.09.1994 г., по к.д. № 9/1994 г.
- с Решение № 9 от 30.09.1994 г., по к.д. № 11/1994 г.

II. По чл. 50 от ЗСВ (изменен с § 14 от ЗИДЗСВ)

Прочитът на новата редакция, според която „при изтичане на мандата или при предсрочното му прекратяване, инспекторите се възстановяват на длъжност съдия, прокурор или следовател, не по-ниска от заеманата преди избора”, следва да бъде извършван съвместно с нормата на чл. 42, ал.3 от ЗСВ.

Това предполага, че в текста на ал.3 на чл. 42 от ЗСВ имплицитно се въвежда ограничение за други юристи, извън изброените магистратски длъжности, да имат право и да бъдат избирани за инспектори в Инспектората към ВСС.

Нормата нарушава конституционния принцип на равенството и е дискриминационна, по съображенията, изложени относно текста на чл. 42, ал.2 от ЗСВ.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ,

По изложените съображения поддържае искането на група народни представители по чл. 149, ал.1, т. 2 и 4 от Конституцията на Република България за обявяване на противоконституционност на § 13 и § 14 от ЗИДЗСВ, с които се изменят текстовете на чл. 42, ал.2 и 3 и чл. 50 от ЗСВ.

С УВАЖЕНИЕ:

Ана Караиванова, главен инспектор на ИВСС

